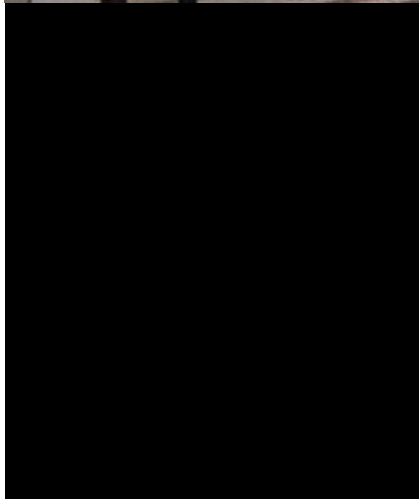

© Maria Ribes

La 'casa chorizo' és la terminologia utilitzada per denominar les construccions de molts dels habitatges construïts als desenvolupaments urbans argentins entre el 1880 i el 1930.

A partir de l'augment demogràfic i físic que va experimentar el país, va sorgir la necessitat de millorar l'aprofitament del sòl urbà: la compactació del teixit urbà. Les mançanes d'origen colonial de 150 vares de longitud, es van subdividir en parcel·les de 10 vares de front (equivalent a 8,66 m) per a tenir una major quantitat de terrenys. Quedaven a la meitat de la mançana les parcel·les més allargades, i es reduïa la profunditat d'aquestes a mesura que s'acostava el xamfrà.

La 'casa chorizo' respon a la successió d'habitacions iguals al llarg d'un eix longitudinal. S'ubica en la parcel·la descrita: estreta (de 8,66m) i allargada (de dimensions variables); en la majoria dels casos en un terreny pla.

Aquesta tipologia ve determinada per les transformacions sofertes a l'Argentina partir de 1850. És el resultat arquitectònic dels habitatges que va construir l'onada d'immigrants europeus, majoritàriament italians i espanyols, de classe mitjana urbana. Molts es dedicaven a activitats comercials i ràpidament van poder accedir a l'habitatge individual, com a llogaters o propietaris.

L'origen es pot relacionar amb la tipologia d'habitatge urbà tradicional de Río de la Plata: la casa colonial i el 'conventillo', estructurades al voltant d'un pati, de les quals pren alguns dels components i la disposició, però subdividint la parcel·la longitudinalment. També té certes semblances amb la casa pompeiana, la casa romana i la casa mediterrània.

L'esquema és ben simple: la secció es compon d'una habitació - galeria - pati, ocupant la totalitat de la parcel·la, de mitgera a mitgera. En planta van unir-se una successió indefinida d'habitacions iguals (4m x 4m) que ventilen a la galeria i el pati, amb la zona de servei al fons.

D'aquesta manera, en funció de les necessitats, inquietuds i possibilitats econòmiques del client, es podien resoldre habitatges de diferents escales (des de l'habitatge mínim fins a un de més ampli a partir de l'agrupació de més peces) i amb diferents sistemes constructius (segons els materials disponibles a la zona: fusta, xapa...).

La 'casa chorizo' és un habitatge urbà cèntric, unifamiliar, d'una sola planta, entre mitgeres, construït sobre la línia municipal (LM). La seva organització de l'espai es compon d'un volum cobert continu (les habitacions iguals recolzades sobre la mitgera) i de l'espai obert del pati principal, definint-se dos àmbits articulats entre si: el principal i el de servei. La galeria serveix com a circulació externa dels diferents locals.

L'habitació/sala que dóna al carrer acostuma a ser de recepció, amb dos balcons sobre el front. Els quartos que s'obren al pati principal són dormitoris, seguits pel menjador, separant el pati de servei sense tancar-lo, deixant un passadís que permet la circulació exterior per la casa fins al fons.

Durant l'hivern es poden tancar les portes exteriors que donen a la galeria/pati i es pot circular per dins de la casa, a través de les habitacions amb portes enfrontades. En aquella època, la privacitat no era un requisit important dins l'estructura familiar patriarcal existent.

Al ser una arquitectura de murs portants, la qual dóna importància a la massa, les habitacions s'obren a la galeria a través de portes vidrades, relativament estretes i altes (amb una fusteria tipus banderola a la part superior) de mamposteria i sostres plans/inclinats. Es té en compte la ventilació natural i l'aïllament: cel rasos suspesos que actuen com càmeres d'aire.

Es zonifiquen i jerarquitzen els diferents ambients de l'habitatge, en funció de l'altura, profunditat i mida de les habitacions. La sala, el menjador i els dormitoris són els més amplis i tenen 4-5m d'altura. Els locals pel servei: el bany, la cuina i les possibles habitacions de servei (aquestes últimes ubicades entre els pisos) tenen una superfície menor i una altura aproximada de 3-3,5m.

L'accés des del carrer es realitza per un vestíbul lateral en les parcel·les estretes, o bé al centre entre dues habitacions. Són cases de dues portes: la que dóna al carrer és de fusta, i antigament estava oberta durant el dia així deixava entreveure el pati amb les flors del jardí, i la que separa el "zaguan" o vestíbul de la galeria i el pati, que és de vidre o reixa.

Normalment a les cantonades de les mançanes es situaven els comerços, annexos als habitatges amb accessos des del xamfrà. En alguns casos, en comptes de ser el xamfrà massís es creava un pati a la cantonada, d'accés. També podia succeir en els habitatges de la meitat de l'illa; mantenint la línia municipal que separa el que és privat d'allò públic amb una tanca continua, es retirava la façana frontal de l'habitatge creant un pati d'accés, gairebé sempre ocupant la totalitat del front de la parcel·la.

L'arquitectura de la "casa chorizo" acostuma a ser arrebossada i utilitza els recursos formals tals com motllures, sòcols i cornises. De color uniforme, gris en molts casos, conservant sempre la idea de massa. Actualment algunes són decorades amb pintures tipo "fileteado", i de colors més vius.

Quan va arribar l'especulació Immobiliària es va començar a densificar la ciutat, col·locant-se dues "casas chorizo" en un terreny, successives en una mateixa parcel·la amb la profunditat suficient per permetre que els dos habitatges reduïssin el programa de la casa (traient-li un dormitori...).

La major riquesa d'aquesta tipologia radica en la quantitat de possibilitats combinatòries dels seus components, tant els espacials com els constructius. S'observa el context per respondre a cada projecte. La "casa chorizo" dóna respostes variades, mantenint la unitat tot i la diversitat de combinacions possibles. Aquesta característica de flexibilitat i creixement la manté vigent avui en dia, permetent també el canvi d'ús amb diferents alternatives de modernes remodelacions.

No solament Buenos Aires, també La Plata, Rosario i altres poblacions argentines disposen d'exemples d'aquesta tipologia, amb les seves adaptacions.

Maria Ribes, arquitecta. Corresponsal del COAC a Buenos Aires, Argentina

[1]

Tornar

[2]

Copyright@ Col·legi d'Arquitectes de Catalunya : <https://www.arquitectes.cat/ca/mon/casa-chorizo-habitatge-buenos-aires-principis-sxx>

Links:

[1] <https://www.arquitectes.cat/ca/printpdf/printpdf/13145>

[2] <https://www.arquitectes.cat/ca/javascript%3Ahistory.back%281%29>